

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU7

Ändring i riksbankslagen till stöd för samarbete med internationella organ

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar Riksbankens förslag till ändring i riksbankslagen (1988:1385). Utskottet föreslår också att Riksdagen godkänner att Riksbanken under fem år och med högst 30 miljoner kronor per år delfinansierar ett innovationscentrum, en s.k. hubb, som Banken för internationell betalningsutjämning (Bank for International Settlements, BIS) avser att etablera i Sverige i samarbete med Riksbanken och centralbankerna i Danmark, Island och Norge.

För att det ska bli möjligt att inrätta hubben bör riksdagen även tillkänna för regeringen att regeringen bör ingå ett världsavtal med BIS samt återkomma till riksdagen med ett förslag till ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier.

BIS har beslutat att etablera sju hubbar runt om i världen för att främja internationellt samarbete kring innovativ finansiell teknik, s.k. fintech, som är av intresse och relevant för centralbankerna. Utskottet är positivt till att en av hubbarna etableras i Sverige. Utskottet anser dock att Riksbanken och BIS bör bjuda in tillsynsmyndigheterna i respektive land att delta i hubbens arbete för att tillvarata det arbete kring fintech och finansiella innovationer som utförs i myndigheterna och i samarbete mellan myndigheterna.

Behandlade förslag

Riksbankens framställning 2019/20:RB3 Förslag till ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank till stöd för samarbete med internationella organisationer.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Utskottets överväganden	7
Ändring i riksbankslagen till stöd för samarbete med internationella organ	7
Sammanfattning av Riksbankens framställning	7
Utskottets ställningstagande	10
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	12
Framställningen	12
<i>Bilaga 2</i>	
Riksbankens lagförslag	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändring i riksbankslagen till stöd för samarbete med internationella organ**

Riksdagen antar Riksbankens förslag till ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2019/20:RB3 punkt 1.

2. **Godkännande för Riksbanken att delfinansiera ett innovationscentrum**

Riksdagen godkänner att Riksbanken får delfinansiera sådan verksamhet som Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) bedriver under fem år från ett innovationscentrum som inrättats i Sverige och med högst 30 miljoner kronor per år.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2019/20:RB3 punkt 2.

3. **Värdlandsavtal med BIS**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska ingå ett värdlandsavtal med Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) till följd av att BIS etablerar ett innovationscentrum i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2019/20:RB3 punkt 3.

4. **Ändring i lagen (1976:66) om immunitet och privilegier**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier till följd av att Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) etablerar ett innovationscentrum i Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen framställning 2019/20:RB3 punkt 4.

Stockholm den 17 september 2020

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Emil Källström (C), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP), Mattias Karlsson i Luleå (M), Björn Wiechel (S) och Håkan Svenneling (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet

Utvecklingen av tekniska finansiella innovationer går snabbt både internationellt och i Sverige. För att möta de utmaningar detta innebär och upprätthålla allmänna samhällspolitiska mål och bidra till effektiva och säkra finansiella tjänster finns det behov av ökat samarbetet mellan centralbankerna runt om i världen.

Under 2019 beslutade Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) att etablera tre innovationscentrum – i Basel (som ska fungera som huvudkontor för BIS Innovation Hub), Hongkong och Singapore i samarbete med respektive lands centralbank. Innovationscentrumen (eller hubbarna som de betecknas på BIS-språk) ska fungera som ett nav för nätverk av experter inom innovation, för forskning om viktiga trender inom finansiell teknik av betydelse för centralbanker och för att främja internationellt samarbete i syfte att förbättra det globala finansiella systemets funktionssätt.

I samband med beslutet 2019 meddelade BIS att man inom en snar framtid skulle etablera flera nya hubbar på olika platser i världen.

I början av mars lämnade Riksbanken en framställning till riksdagen (2019/20:RB3) där man föreslog att BIS skulle få etablera en av de nya hubbarna i Sverige. En hubb i Sverige i samarbete med BIS kräver delfinansiering av Riksbanken. I riksbankslagen finns i dagsläget inget stöd för Riksbanken att skjuta till medel eller på annat sätt finansiera andra institutioners drift av verksamhet i Sverige. Riksbanken förslår därför i framställningen att riksbankslagen ändras så att det blir möjligt för Riksbanken att, efter riksdagens godkännande, finansiera ett internationellt organs verksamhet om denna har anknytning till Riksbankens verksamhet. Riksbanken föreslår även andra lagändringar för att möta BIS krav på immunitet och privilegier för personal som ska arbeta i hubben. Under Riksbankens beredning av ärendet skickade banken ut ett utkast av framställningen till ett fyrtiotal remissinstanser. Eventuella synpunkter från remissinstanserna framgår av framställning.

I mitten av mars 2020 skickade Riksbanken in en ansökan till BIS om att etablera en hubb i Stockholm. Ursprungligen var det tänkt att BIS skulle ta beslut om de nya hubbarna tidigt under våren 2020, men beslutet sköts upp bl.a. till följd av coronapandemin. I avvaktan på ett beslut från BIS valde finansutskottet att skjuta på beredningen av Riksbankens framställning.

I slutet av juni 2020 meddelade BIS att man beslutat att etablera fyra nya innovationscentrum under de kommande två åren, varav ett i Stockholm i samarbetet med Riksbanken och centralbankerna i Danmark, Island och Norge. De andra ska etableras i Toronto, Frankfurt/Paris och London. BIS

beslutade samtidigt att etablera ett strategiskt partnerskap med den amerikanska centralbanken (The Federal Reserve System) i New York.

I slutet av augusti 2020 höll utskottet slutna utfrågningar om Riksbankens förslag med bl.a. riksbankschefen Stefan Ingves och Finansinspektionens generaldirektör Erik Thedéen.

Utskottets överväganden

Ändring i riksbankslagen till stöd för samarbete med internationella organ

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar Riksbankens förslag till ändring i riksbankslagen. Riksdagen godkänner också att Riksbanken under fem år och med högst 30 miljoner kronor per år delfinansierar ett innovationscentrum, en s.k. hubb, som Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) avser att etablera i Sverige i samarbete med Riksbanken och centralbankerna i Danmark, Island och Norge.

Riksdagen ställer sig också bakom förslaget att regeringen ska ingå ett värdlandsavtal med BIS samt återkomma till riksdagen med ett förslag till ändring i lagen om immunitet och privilegier för att det ska bli möjligt att etablera hubben. BIS har beslutat att etablera sju hubbar runt om i världen för att främja internationellt samarbete kring innovativ finansiell teknik, s.k. fintech, som är relevant för centralbankerna. Utskottet är positivt till att en av hubbarna etableras i Sverige. Utskottet anser dock att Riksbanken och BIS bör bjuda in tillsynsmyndigheterna i respektive land att delta i hubbens arbete för att tillvarata och utveckla det arbete kring fintech och finansiella innovationer som utförs i myndigheterna och i samarbete mellan myndigheterna.

Sammanfattning av Riksbankens framställning

Riksbanken vill att BIS etablerar ett innovationscentrum i Sverige

Utvecklingen av tekniska finansiella innovationer går snabbt både internationellt och i Sverige. Det ökar behovet av samarbete mellan världens centralbanker för att förstå vilka risker och möjligheter teknikskiftet innebär och vilka åtgärder som eventuellt behöver vidtas för att upprätthålla allmänna samhällspolitiska mål och tillhandahålla effektiva och säkra finansiella tjänster.

Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) tog under 2019 initiativ till ett globalt samarbete genom att etablera tre regionala innovationscentrum (hubbar) – i Basel, Hongkong och Singapore i samarbete med respektive lands centralbank. Samtidig annonserades att flera nya hubbar skulle etableras in om en snar framtid.

Riksbanken anger i framställningen att de vill ansöka om att BIS utser Sverige och Riksbanken som värd för en ny innovationshubb. En etablering av en hubb i Sverige skulle enligt Riksbanken innebära ett stort erkännande av

Sverige som en framstående innovationsnation och ytterligare stärka Sveriges internationella dragningskraft. Det skulle vara värdefullt för svensk ekonomi och i synnerhet för den fortsatta utvecklingen av den svenska fintechsektorn. En hubb i Sverige borde enligt Riksbanken representera de nordeuropeiska länderna vilket bl.a. skulle innebära att regionen blir viktigare för BIS i framtiden.

Vilket uppdrag har BIS innovationscentrum?

Hubbarna ska enligt BIS främja internationellt samarbete kring innovativ finansiell teknik som är relevant för centralbankerna. Genom en fokusering på forskning kan det internationella finansiella systemets funktion och effektivitet och centralbankernas förmåga att hantera innovationerna förbättras.

I hubbarnas uppdrag ingår bl.a. att

- strukturera och systematiskt identifiera kritiska trender inom teknik som påverkar centralbanker och utveckla djupgående analyser och insikter om dessa tekniker,
- utveckla kollektiva nyttigheter utifrån teknikförändringar inriktade på att förbättra funktionen i det globala finansiella systemet,
- vara samlingspunkt för ett nätverk av centralbanksexperten på innovation, med regelbundna evenemang för att främja åsiktsutbyte och kunskapsdelning.

Huvudsekretariatet för innovationshubbarna är placerat i Basel. BIS styrelse ansvarar för resurstilldelning till hubbarna och BIS Ekonomiska konsultativa kommitté (ECC) ansvarar för hubbarnas övergripande strategi och prioriteringar. Till det finns det en rådgivande kommitté som granskar och diskuterar hubbarnas arbete. Varje hubb ska ha en verkställande chef.

Vilka frågor skulle ett svenskt innovationscentrum arbeta med?

Riksbanken föreslår att en svensk hubb bör arbeta med och analysera frågor om hur förtroendet för pengar upprätthålls samt hur man kan behålla motståndskraften och konkurrensen på betalningsmarknaden i den digitala eran. Riksbankens arbete och analyser av digitala pengar har väckt stor uppmärksamhet internationellt och det innebär enligt Riksbanken att banken har en komparativ fördel jämfört med andra centralbanker i dessa frågor. Riksbanken föreslår att en svensk hubb även bör arbeta med tekniska lösningar och en färdplan för att möjliggöra realtidsbetalningar över nationsgränser.

I framställningen framhålls dock att uppgifterna för en hubb bestäms av BIS. Världandet kan inte självt bestämma inriktning, utan endast framföra förslag på vad hubben skulle kunna arbeta med.

Vad skulle ett svenskt innovationscentrum kosta?

En svensk hubb skulle för Riksbankens del kosta högst 30 miljoner kronor per år under en femårsperiod. I den summan ingår kostnaden för heltidsanställda, tillfällig personal och andra kontraktbaserade anställda samt kostnaden för

lokaler, it, säkerhet etc. Beloppet kompletteras med finansiering från BIS. Enligt Riksbanken motsvarar 30 miljoner kronor per år ungefär 3 procent av Riksbankens budgeterade förvaltningskostnader eller cirka hälften av den årliga utdelning som Riksbanken normalt får från sitt aktieinnehav i BIS.

Ett svenskt innovationscentrum i samarbete med BIS kräver bl.a. ändring i riksbankslagen

Riksbanken får endast bedriva eller ta del i sådan verksamhet som enligt lag är Riksbankens uppgift. Det saknas stöd i riksbankslagen för Riksbanken att skjuta till medel eller på annat sätt finansiera andra institutioners, t.ex. internationella organs, verksamhet i Sverige. Enligt 8 kap. 2 § riksbankslagen får Riksbanken inom ramen för sina uppgifter förvärva aktier, andelar i ekonomiska föreningar och liknande rättigheter och ta på sig de förpliktelser som är förenade med dessa rättigheter. Paragrafen är tillämplig på förvärvandet av Riksbankens aktier och ägande i t.ex. BIS, men omfattar inte en särskild finansiering för inrättandet av en innovationshubb i Sverige.

Riksbanken föreslår därför i framställningen att det i riksbankslagen införs en bestämmelse som anger att Riksbanken, efter riksdagens godkännande, får finansiera ett internationellt organs verksamhet om denna har anknytning till Riksbankens verksamhet. Riksbanken anser att den nya bestämmelsen bör vara allmänt formulerad och inte begränsas till enbart inrättandet av BIS innovationshubb i Sverige eftersom det i framtiden kan uppstå behov av samverkan inom andra områden inklusive sådan verksamhet som är placerad utanför Sverige.

För att en innovationshubb ska kunna etableras i Sverige eller i en annan region ställer BIS krav på immunitet för personal som arbetar i hubben. För att tillmötesgå BIS krav föreslår Riksbanken att regeringen ingår ett s.k. värdlandsavtal med BIS samt att lagen (1976:661) om immunitet och privilegier ändras så att BIS anges i bilagan över internationella organisationer som åtnjuter immunitet i Sverige.

Ytterligare information

I mitten av mars 2020, omkring två veckor efter att Riksbanken lämnat sin framställning till riksdagen, skickade Riksbanken in en ansökan till BIS om att etablera en av de nya hubbarna i Sverige.

Ursprungligen var det tänkt att BIS skulle ta beslut om nya hubbar tidigt under våren 2020, men beslutet sköts upp bl.a. till följd av effekterna av coronapandemin. I avvaktan på ett beslut från BIS valde finansutskottet att skjuta på beredningen av Riksbankens framställning.

I slutet av juni 2020 meddelade BIS att man beslutat att etablera fyra nya innovationshubbar under de kommande två åren, varav en i Stockholm i samarbetet med Riksbanken och centralbankerna i Danmark, Island och Norge. Två hubbar ska etableras i Toronto respektive London i samarbete med respektive lands centralbank och en i Frankfurt/Paris i samarbete med

Europeiska centralbanken (ECB). Dessutom beslutade BIS att etablera ett strategiskt partnerskap med den amerikanska centralbanken i New York.

Vilka hubbar som ska etableras under det första året och vilka som ska etableras under det andra året framgår inte av BIS beslut i juni.

Utskottets ställningstagande

Banken för internationell betalningsutjämning (BIS) beslutade i slutet av juni 2020 att etablera en s.k. innovationshubb i Stockholm i samarbete med och delfinansierat av Riksbanken. Syftet med hubben, som är en av flera hubbar som BIS nu etablerar runt om i världen, är att främja internationellt samarbete kring innovativ finansiell teknik (s.k. fintech) som är relevant för centralbankerna för att förbättra det internationella finansiella systemets funktion och effektivitet och centralbankernas förmåga att hantera innovationerna. Hubben ska etableras i samarbete mellan Riksbanken och centralbankerna i Danmark, Island och Norge.

En etablering i Sverige delfinansierad av Riksbanken kräver en ändring i riksbankslagen, ett godkännande av riksdagen, ett värdlandsavtal med BIS och ändringar i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall.

Utskottet är positivt inställt till att det etableras en innovationshubb i Sverige. De finansiella innovationerna utvecklas snabbt och det finns enligt utskottet ett behov av att analysera och förstå hur utvecklingen påverkar de finansiella marknaderna och samhället i stort. Samtidigt vill utskottet framhålla att det handlar om en ganska omfattande satsning som ska ställas mot andra viktiga behov. Riksbanken uppskattar kostnaden för Riksbanken till högst 30 miljoner kronor per år i fem år, dvs. totalt högst 150 miljoner kronor under en femårsperiod. Riksbankens kostnader för verksamheten i hubben ska enligt uppgift från Riksbanken delas mellan Riksbanken och BIS enligt procentfördelningen 60/40. Övriga centralbanker i samarbetet står ensamma för kostnaden för den personal de deltar med i hubben.

Utskottet bedömer att detta är en befogad satsning eftersom det handlar om ett område som utvecklas snabbt och där olika teknikförändringar kan få stor effekt på betalningssystemen, marknaderna och samhällsekonomin. En hubb i Sverige kan också bidra till att stärka Sveriges och den svenska fintechsektorns ställning inom området.

Utskottet konstaterar att den verksamhet som är tänkt att bedrivas inom hubben kommer att beröra frågor som rör regelgivning och tillsyn av de finansiella marknaderna och de finansiella företagen. Därför är det, enligt utskottet, viktigt och högst befogat att Riksbanken och BIS bjuder in tillsynsmyndigheterna i respektive land att delta i hubbens arbete, inte minst för att tillvarata och utveckla det arbete kring fintech och finansiella innovationer som utförs i tillsynsmyndigheter och i samarbete mellan tillsynsmyndigheterna. Det kan, enligt utskottet, också finnas anledning att bjuda in andra viktiga myndigheter inom området att delta i arbetet.

Finansinspektionen ifrågasätter i sitt remissvar på Riksbankens framställning om finansieringen av hubben är förenlig med EU:s regler mot s.k. monetär finansiering. Reglerna förbjuder centralbankerna i EU att finansiera den offentliga sektorns verksamhet och åtagande gentemot tredje parter såvida inte verksamheten ingår i centralbankens ordinarie uppgifter. Efter en genomgång av regelverket är det utskottets uppfattning att en finansiering av hubben inte strider mot förbudet mot monetär finansiering bl.a. eftersom den verksamhet som kommer att bedrivas i hubben ligger inom ramen för Riksbankens uppgifter. Utskottet kan i detta sammanhang även konstatera att ECB inte tar upp frågan om monetär finansiering i sitt remissvar på Riksbankens framställning samt att ECB själva är en av de fyra centralbanker som under de kommande två åren kommer att etablera en hubb i samarbete med BIS.

Riksbanken föreslår i framställningen att den svenska hubben skulle kunna arbeta med forskning och analyser kring hur man upprätthåller förtroendet för pengar och hur man behåller motståndskraften och konkurrensen på betalningsmarknaden i den digitala eran, inklusive analyser kring digitala centralbankspengar och lösningar för realtidsbetalningar över nationsgränser. Ytterst är det BIS som bestämmer vilken inriktning de olika hubbarna ska ha. Utskottet anser att Riksbankens förslag till inriktning är väl genomtänkt och relevant och att förslaget ligger inom ett område där Riksbanken har en särskild kunskap och kompetens. Utskottet utgår därför från att BIS tar fast på detta och att arbetet i hubben i Sverige kommer att ligga i linje med Riksbankens förslag.

Med det som sagts tillstyrker utskottet Riksbankens förslag till ändring i riksbankslagen. Utskottet tillstyrker också att riksdagen godkänner att Riksbanken delfinansierar ett innovationscentrum i BIS regi under fem år med högst 30 miljoner kronor per år. För att det ska bli möjligt att etablera en BIS-hubb i Sverige bör regeringen ingå ett värdlandsavtal med BIS och återkomma till riksdagen med förslag till ändring i lagen om immunitet och privilegier. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Framställningen

Framställning 2019/20:RB3 Förslag till ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank till stöd för samarbete med internationella organ:

1. Riksdagen antar Riksbankens förslag till lag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank.
2. Riksdagen godkänner att Riksbanken, under fem år och med högst 30 miljoner kronor per år, får finansiera sådan verksamhet som Banken för internationell betalningsutjämnings (Bank for International Settlements, BIS) bedriver från en i Sverige inrättad innovationshubb, om BIS väljer att etablera sig i Sverige.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som Riksbanken anför om att regeringen bör ingå ett värdlandsavtal med BIS och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som Riksbanken anför om att regeringen ska återkomma till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen (1976:661) om immunitet och privilegier i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Riksbankens lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen
(1988:1385) om Sveriges riksbank

Riksbanken har följande förslag till lagtext.

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1988:1385) om Sveriges Riksbank ska införas en ny paragraf, 8 kap. 7 §, av följande lydelse.

8 kap.

7 § Riksbanken får, efter riksdagens godkännande, finansiera internationella organs verksamhet om denna har anknytning till Riksbankens verksamhet.